

Prebivalstvo podšmarnogorskih vasi skozi stoletja

Jurij Šilc

»Tu, sredi vasi, kjer je danes speljana glavna cesta, je bila nekdanj največja tacenska kmetija pri Pravharju,« sem večkrat slišal pripovedovati svojega starega očeta. »In tam zraven, pri Guzju, je bila gostilna, v Pušavi pred Šmartnim pa je pred dvesto leti zdravil neki doktor Faustus.« Želja, da bi izvrtal kar največ o zgodovini svojega rojstnega kraja, me je pripeljala tako daleč, da sem se pred nekaj leti bolj načrtno lotil raziskovanja svojega rodu in kraja.

Iskanje prednikov me je popeljalo po skoraj celotni deželi Kranjski - do sedaj že v župnije Šmartno pod Šmarno goro, Vodice, Smednik, Mengeš, Škofja Loka, Poljane nad Škofjo Loko, Grahovo, Ribnica itd. Dokopal sem se do približno leta 1615 in mojih prednikov za dvanajst generacij nazaj. Drevo še zdaleč ni popolno, poznam pa že prav vseh šestnajst pra-pra staršev. Ko so se med mojimi predniki kaj kmalu pojavili Medvedi, sem stopil v tesnejši stik s svojim mladostnim znancom Tomažem Artlom, ki se je iz Tacna že pred več kot četrt stoletja preselil v Neuenhof v bližino Zuericha v Švici in za katerega sem slišal, da raziskuje Medvedov rod.

Tomaž in njegova žena Liselotte sta se zastupila z rodoslovjem leta 1989. Sprva sta skupaj iskala le prednike Artel (Artelj), okrog leta 1995 sta začela še z Medvedi. Takrat pa se je Liselotte odločila, da začne s sestavljanjem "daljnega sorodstva", to je z rodoslovno obdelavo celotne današnje župnije Šmartno pod Šmarno goro (Tacna, Šmartna, Zgornjih, Srednjih in Spodnjih Gameljn ter Rašica). Kako obsežno delo si je naprtila, se ji takrat še sanjalo ni. Obdelati preko 20.000 (dvajset tisoč) oseb in nekaj nad 5.500 porok, takšna je njena trenutna zbirka, je neprecenljivo delo. Med nekajdnevnim dopustom, ki ga vsako leto preživi v Sloveniji, fotografira in izpiše na desetine matičnih knjig, ki jih nato računalniško obdelava (uporablja program Brother's Keeper). V tem času je tako poslikala 140 filmov, tj. skoraj 10.000 strani matičnih knjig (delno župnije Šmartno pod Šmarno goro in v celoti župnije Smednik). Ali je sploh mogoče oceniti koliko ur (pravzaprav dni, mesecev, let) je bilo porabljenih za vnos dosedanjih 20.000 oseb? Kot pravi, ji je šlo v začetku delo bolj počasi od rok. Sedem let je potrebovala za prvih 7.000 vpisov, v zadnjih 3 letih pa je vnesla kar 14.000 oseb. Samo od poletja 1999 dalje je za raziskave, fotografiranje, logistiko in vnos v računalnik porabila preko 1.000 ur.

Kaj kmalu se je naše sodelovanje tako okrepilo, da smo si zastavili velikopotezni načrt: rodoslovno in krajevno-zgodovinsko obdelati celotno okolico Šmarne gore.

Liselotte se je zakopala v rodoslovje; trenutno obdeluje zapuščino pokojnega g. Toneta Ravnikarja iz Domžal (predvsem rodbino Ručigaj in Juvan), čaka pa jo še veliko neobdelanih podatkov Smednika in Šmartna ter skoraj celotne Vodice. Tomaž se je osredotočil na zbiranje literature, ki je povezana z rodoslovjem: zgodovinske knjige, krajevni repertoriji (slovenska in nemška imena okoliških krajev), stari običaji, župnijske in krajevne kronike. Predvsem se je osredotočil na članke, ki se nanašajo na podšmarnogorske vasi, njihove stare razglednice, fotografije, slike in poštno

zgodovino. Sam pa sem se lotil obdelave župnijskih arhivov, jožefinskih in fanciscejskih katastrov ter arhivov zemljiških gospodstev, ki se nanašajo predvsem na vasi Tacen, Šmartno, Gameljne in Rašica. Prvi rezultati so že tu: pred nedavnim je izšla biografska knjiga o Mateju Faustu Gradišku (1776-1837) iz Zgornjih Gameljn, priorju usmiljenih bratov, predstojniku ljubljanske klinike, homeopatu in Prešernovemu znancu. (Bibliografski podatki - J. Šilc: *Doktor Faustus*, KUD Tacen, 2000, ISBN 961-6353-48-9.) Že v drugi polovici prihodnjega leta bo sledila *Kronika župnije Šmartno pod Šmarno goro*. V pripravi sta tudi že prvi dve rodoslovno-zgodovinski knjigi iz serije *Prebivalstvo podšmarnogorskih vasi skozi stoletja: Tacen in Šmartno* (izšla bo leta 2002) ter *Gameljne in Rašica* (predvidoma leto kasneje), ki bosta podrobneje predstavili skoraj štiristoletno zgodovino tamkajšnjih domačij.

Ko sem Tomaža in Liselotte povprašal na kakšne težave sta naletela pri svojem delu, sta mi odgovorila, da imata največ problemov z različnimi zapisi enakih priimkov. Namreč, v starih latinskih in nemških zapisih so ti pogosto zapisani fonetično, predvsem pa so se tekom 400 let močno spreminjali. Večkrat se zgodi, da so priimki oseb iste rodbine vnešeni v računalnik različno, kar zelo otežuje nadaljnje povezovanje sorodstva (npr. Čebašek = Cibasek, Schobachek, Tschibasheg, Zebazig, Zhebashek ipd). So primeri, ko se priimek določene osebe, ki je bil vnešen iz krstne knjige, zapiše prav šele s pomočjo poročne ali mrliške knjige iz druge župnije. Tako je celotna datoteka podvržena nenehnemu ažuriranju in se dnevno spreminja.

In še namig, ki ga je dal Tomaž: dobro je, da se pred rodoslovno obdelavo neke župnije, podučimo o priimkih in domačih imenih, ki se nanašajo na te kraje. Nujno je poznati stara imena kraja v nemškem jeziku, dobrodošel je tudi spisek podružnih cerkva v tej župniji.

Tako je - tudi s pomočjo Liselottinih neprespanih noči pred računalnikom - trenutni zbirni pregled rodovnih priimkov (tiny tafel) mojih prednikov naslednji:

N Jurij Šilc
A Cesta Cirila Kosmača 51
A 1211 Ljubljana -Šmartno
A Slovenia
T +386 1 477 32 68
D /IBM/
F Brother's Keeper Windows 5.2
Z 40 Brother's Keeper MP
A400 1814:1814 ALEŠ\Rašica 13/Rašica 13
Č300 1773:1804 ČADEŽ\Srednja vas 6/Srednja vas 9
Č145 1777:1777 ČEPELNIK\neznano/neznano
D142 1748:1840 DEBELJAK\Kovski Vrh 1/Kovski Vrh 1
G126 1772:1772 GOVEKAR\Gorenja vas 16/Gorenja vas 16
H435 1834:1834 HLADNIK\neznano/neznano
K652 1744:1744 KERŽIŠNIK\neznano/neznano
K455 1770:1770 KLEMENC\neznano/neznano
K510 1670:1714 KNAPIČ\Tacen/Tacen
K520 1740:1740 KNEZI\Smednik/Smednik
K000 1739:1868 KOŽUH\Staniše 7/Staniše 3
K626 1784:1784 KREGAR\neznano/neznano
K652 1840:1879 KRŽIŠNIK\Smokuč/unknown
L230 1786:1786 LEGAT\neznano/neznano
L260 1766:1869 LESAR\Sušje 23/Jurjevica pri Ribnici 7
M313 1615:1890 MEDVED\Smednik/Tacen
M625 1750:1805 MERCINA\neznano/Gabrč 3
N232 1770:1943 NACHTIGAL\neznano/Ljubljana

O142 1771:1809 OBLAK\Bukov Vrh 29/Bukov Vrh 29
O265 1774:1774 OGRIN\Črni Vrh/Črni Vrh
O263 1800:1836 OSREDKAR\neznano/Bukov Vrh 29
P361 1822:1822 PETROVČIČ\Begunje/Begunje
P536 1761:1761 PINTER\Zapreval/Zapreval
P326 1838:1838 PODGORŠEK\Selo pri Vodica 27/Selo pri Vodica 27
P264 1816:1816 POGORELEC\neznano/neznano
P352 1719:1719 POTOČNIK\neznano/neznano
R260 1736:1907 RAKAR\Zabreznica 22/Smokuč 43
S412 1902:1943 SLAVEC\Tacen 26/Ljubljana
S355 1690:1895 STANONIK\neznano/Valterski Vrh 1
Š420 1811:1997 ŠILC\Gorenji lazi/Tacen 15
Š360 1731:1850 ŠUŠTER\neznano/Tacen 29
T500 1775:1775 THON\neznano/neznano

T651 1808:1808 TRAMPUŽ\neznano/neznano
V352 1742:1742 VODNIK\Valterski Vrh/Valterski Vrh
Z200 1766:1766 ZAJC\neznano/neznano
Z434 1768:1768 ZALETEL\neznano/neznano
Z120 1830:1830 ZOBEC\Dane 10/Dane 10
W 06 Nov 2000

Jurij Šilc: Cesta Cirila Kosmača 51, 1211 Lj. – Šmartno
jurij.silc@jjs.si

*Z dovoljenjem Slovenskega rodoslovnega društva
© 2000 Slovensko rodoslovno društvo
Drevesa, letn. 7, št. 3/4 (dec. 2000), str. 36-38.*